

Informe transversal
de Disseny

Anàlisi dels resultats de les avaluacions

Informe d'avaluació
transversal
Disseny
**Anàlisi dels resultats
de les avaluacions**

Barcelona, 2021

© Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya, 2021

C. Enric Granados, 33

08007 Barcelona

Primera edició: maig de 2021

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de [Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 de Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/). Se'n permet la reproducció, la distribució i la comunicació pública sempre que se'n citi l'autor i no se'n faci un ús comercial.

SUMARI

Sumari	5
Introducció	7
1. Què és disseny?	8
Evolució de la formació en Disseny a Espanya.....	11
Els orígens de les escoles de disseny a Catalunya.....	12
2. Característiques dels estudis de grau de Disseny	14
Competències d'un professional del disseny.....	14
Resultats dels processos d'avaluació dels estudis universitaris.....	19
3. Acreditació	20
4. Programes formatius	23
Anàlisi del perfil d'entrada de l'alumnat a partir dels informes d'acreditació	25
Perfil formatiu	29
Metodologia i activitats docents	29
Principals resultats acadèmics	30
5. Principals resultats de satisfacció i ocupació	34
Satisfacció i ocupació	34
6. Característiques del professorat	36
Anàlisi del professorat a partir dels informes d'acreditació	38
Conclusions principals	45
7. Fortaleses	45
8. Àrees de millora	45
9. Propostes de millora comunes	46
10. Perspectives de futur	46
Comitè d'experts	48

INTRODUCCIÓ

Aquest informe té la intenció de procurar una instantània de l'estat de la formació universitària de nivell de grau de Disseny a Catalunya, un cop acabats els processos de verificació i acreditació d'acord amb el Reial decret 1393/2007, de 29 d'octubre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments universitaris oficials. Per fer-ho, s'han analitzat les dades disponibles fins al moment de les sis titulacions de grau universitari de Disseny que s'imparteixen a Catalunya. Tanmateix, cal tenir en compte que l'espai de l'educació superior dels títols universitaris de Disseny està compartit amb els títols superiors de Disseny dels ensenyaments artístics superiors (EAS), totes dues titulacions amb el mateix nivell MECES (Marc espanyol de qualificacions per a l'educació superior).

La trajectòria prèvia dels estudis de Disseny ha afavorit la implantació d'aquestes titulacions en el nivell universitari, majoritàriament com una adaptació d'uns títols professionals que ja gaudien d'un gran prestigi. Aquesta transformació no ha estat fàcil, a causa de la necessària capacitació i actualització del personal docent, així com de la dotació d'un equipament tecnològic considerable. L'elevat èxit de demanda d'aquests estudis ha comportat una diversificació de l'oferta i una exigència de qualitat docent que es reflecteix a l'informe.

És previsible que aquest esforç serveixi perquè el grau de Disseny, com a titulació universitària capaç de formar professionals i, al seu torn, preparar-los per a la reflexió, la teorització i la recerca en una disciplina tan jove, es consolidi definitivament en el panorama de les opcions de la universitat catalana i contribueixi a millorar la societat.

1. QUÈ ÉS DISSENY?

La revisió de l'evolució de les teories i els matisos de la definició de què és el disseny ens portaria a concloure que la idea utòpica de Herbert Simon del 1968 encara no s'ha complert. La seva idea que «dissenya tot aquell qui pensa en maneres d'actuar enfocades a canviar les situacions existents per altres de preferides» es podria entendre com el fet que tothom que pren decisions o planifica actuacions per canviar el món actual està dissenyant. Utòpicament, podria ser així si visquéssim en una societat homogènia. Tanmateix, si apliquem aquesta idea a cada projecte en el seu context i amb les seves limitacions continua estant plenament vigent i, per això, és referència obligatòria.

Victor Margolin ja apuntava, al monogràfic sobre la pedagogia del disseny, publicat a *Temes de Disseny* el 1991, que els models pedagògics del disseny estaven creixent, perquè ens veiem enfrontats a problemes que superen la nostra capacitat per resoldre'ls i perquè les tasques que afronta el dissenyador són més complexes, més àmplies i requereixen més coneixements del que moltes escoles estan disposades a admetre.

Per aquesta raó, la definició de *disseny* es va anar ampliant de manera vinculada a l'activitat projectual en qualsevol camp. Així, Richard Buchanan, director del Departament de Disseny a la Universitat Carnegie Mellon de Pittsburgh, afirmava que «el disseny és allò que tenen en comú totes les formes de producció per a l'ús. Aporta la intel·ligència, el pensament, la idea, la planificació que organitza tots els nivells de producció, tant en el disseny gràfic com en el disseny industrial o el d'enginyeria, l'arquitectura o l'urbanisme».

En una evolució que va començar amb la relació entre art i disseny desenvolupada durant la Bauhaus, arribaríem a un disseny vinculat a la innovació en les empreses, especialment desenvolupat a la dècada dels anys noranta. En aquest context, ens trobem amb valoracions de les aportacions del disseny a les empreses com les següents:

Memoria verificación Escuela Massana. Grado en Arte y Diseño

El Diseño mejora la actuación de las políticas de innovación y comunicación de la empresa.

Design improves the performance of the innovation policy and of the communications policy of the firm (Moody, S. and Roy, R., 1982; Borja de Mozota, 1985; Landry, R., 1987; Brun, M., 1990; TRIAD Project, 1989; Hetzel, P., 1994; Hertenstein and Platt, 1997).

El Diseño mejora la actuación global de la empresa y es una inversión rentable.

Design improves the global performance of the firm; it is a profitable investment (Rothwell, Walsh, et al., 1983; Roy, et al., 1986; Hart, et al., 1989; Potter, et al., 1991).

El Diseño es la profesión que crea valor en un nivel macroeconómico.

Design is a profession that creates value on a macroeconomic level (HEC Etudes 1987; Ministère de l'Industrie France, 1995; Design Business Association, 1990).

El Diseño mejora la competitividad internacional de un país, mejora las exportaciones y favorece la transferencia de tecnología.

Design improves the competitive edge of a country in the international competition; it develops exports (Corfield, 1979; Rothwell and Gardiner, 1983; Ughanwa, et al., 1988; Walsh, et al., 1992; Riedel, et al., 1996; Sentance, et al., 1997) and favors technology transfer (Ayrat, S., 1990).

El Diseño contribuye a la reestructuración de un sector económico en políticas de desarrollo.

Design can help the restructuring of an economic sector in regional economic policy (Piau, 1990; Lovering, 1995; Press, 1995; Mannervik, 1995; Guimaraes, et al., 1996)

Simultàniament, i un cop reconegut el valor del disseny d'acord amb el seu impacte en les economies dels països, s'ha anat instaurant una certa cultura del disseny que, com apunta Maurizio Vitta, inclou no només la producció d'objectes útils (amb processos, serveis i tècniques optimitzades), sinó també la seva distribució i consum, per la qual cosa està condicionada per la societat. D'aquesta manera, la cultura del disseny engloba totes les disciplines, fenòmens, coneixement, instruments analítics i filosofies que el disseny d'objectes útils ha de tenir en consideració pel fet que aquests objectes són produïts, distribuïts i utilitzats en el context de models econòmics i socials cada vegada més complexos.

Aquesta necessitat d'ampliar els camps del disseny va portar a considerar la concepció de nous serveis i el valor de la informació com a nous productes. Aquesta amplitud de percepció va connectar amb les realitats socials desequilibrades contemporànies i el disseny va adquirir una nova dimensió.

Aquest enfocament encaixa amb definicions ja clàssiques del disseny com «el pla d'accions destinat a convertir situacions existents a desitjades» (H. Simon, *The Sciences of the Artificial*, 1969) o «la capacitat conscient de generar un ordre significatiu» (V. Papanek, *Design for the Real World: Human Ecology and Social Change*, 1971). Aquestes definicions apelen a un disseny no centrat únicament en la producció d'elements funcionals o comunicatius, sinó que inclouen un vessant intangible, processual i estratègic del disseny.

Alhora, impliquen la complexitat de relacions físiques, culturals i emocionals que es plantegen entorn de la disciplina del disseny.

No obstant això, d'ambdues definicions se'n podria deduir que el disseny es basa en la resolució de problemes i en la satisfacció de necessitats en la relació de l'individu amb el seu entorn. Alhora, les decisions estètiques podrien semblar merament un afegit a aquest procés. Tanmateix, en els últims anys, dissenyadors i intel·lectuals com A. Dunne i F. Raby (*Speculative Everything: Design, Fiction and Social Dreaming*, 2013) o E. Manzini (*Design, when everybody designs*, 2015) proposen un enfocament del disseny com a eina de reflexió, posicionament i transformació de l'individu, la societat, les estructures culturals i l'entorn físic. Així, el disseny pot ser també una eina per a la consolidació d'identitats, la identificació de noves funcionalitats i l'aproximació a futurs possibles més enllà d'allò que és probable.

Aquest enfocament se suma al valor resolutiu del disseny plantejat per Simon i Papanek, però afegeix la concepció del disseny com una disciplina bàsica per a la innovació social, econòmica i mediambiental. Aquesta capacitat del disseny respon al seu potencial com a generador de noves realitats que replantegin els valors, els rituals, les funcions, els mitjans, etc., amb els quals l'individu es relaciona amb l'entorn.

A mesura que s'han anat desenvolupant totes aquestes noves dimensions per al disseny, s'ha anat trobant a faltar la generació d'un discurs filosòfic i teòric que acompanyi no només cada nova dimensió, sinó també el conjunt de la disciplina.

Ens trobem en un moment en què s'evidencia la necessitat de generar una ciència del disseny com imaginava Herbert Simon, i és en aquest punt on sorgeix la necessitat d'estructurar els nivells de recerca en el disseny com a tasca darrera de la formació en Disseny i com a camí per a aquesta creació de la ciència del disseny.

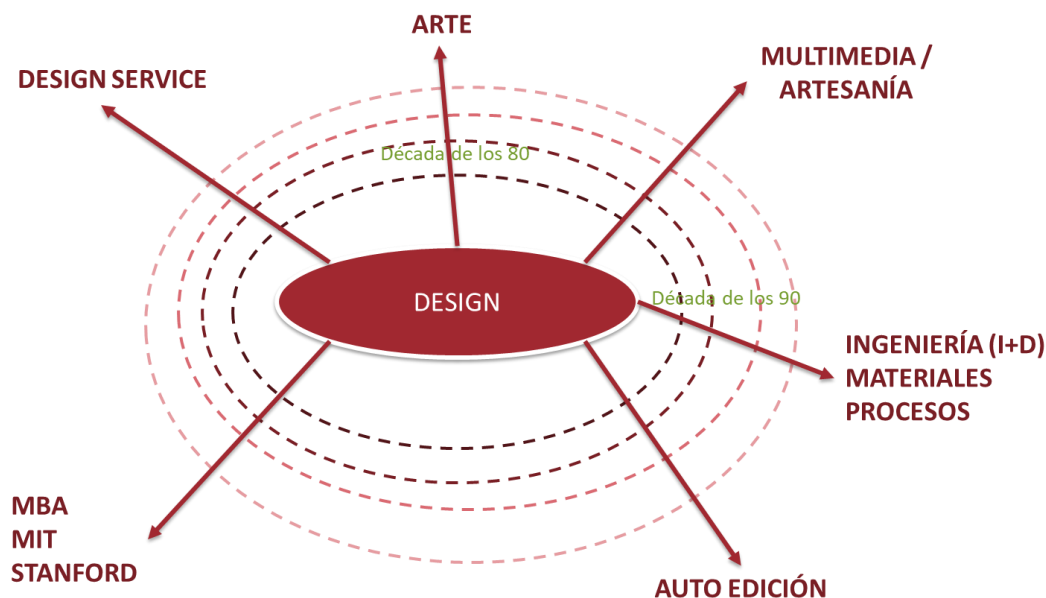
Il·lustració 1. Esquema de l'evolució de les dimensions del disseny

Font: elaboració pròpia.

Evució de la formació en Disseny a Espanya

Il·lustració 2. Evució del concepte de disseny

Font: elaboració pròpia.

L'evolució de la formació en Disseny a Espanya la podríem resumir en un esquema en constant expansió pels diferents matisos i noves dimensions que el disseny ha anat adquirint en les últimes dècades.

Les escoles pioneres del disseny a Espanya es van iniciar als anys seixanta a Barcelona, amb la influència de l'escola d'Ulm, sorgida als anys cinquanta a Alemanya com un intent de recuperar els plantejaments docents de la Bauhaus.

Fins a mitjan anys vuitanta, les escoles d'arts i oficis d'arreu de l'Estat espanyol van tenir un paper important en la docència del disseny com un art aplicat a nivells d'ensenyaments professionals de grau mitjà i grau superior. A partir de llavors, s'implanta una titulació superior específica de Disseny, de tres o quatre cursos, equivalent a un nivell de diplomatura universitària, amb les especialitats de disseny gràfic, industrial, d'interiors i de moda.

El disseny va entrar a formar part de l'educació universitària també a mitjan anys vuitanta a les —aleshores recents— llicenciatures en belles arts, com una especialitat de disseny de caràcter generalista.

Posteriorment, a principis dels anys noranta, es van implantar les enginyeries de Disseny Industrial a 15 escoles d'enginyeria repartides per tot el país.

La definició dels nous graus de Disseny i Enginyeria des de l'any 2010 ha permès estendre i homogeneïtzar la formació en Disseny en totes les comunitats autònomes en diferents nivells.

Aquests nous graus, simultàniament al desenvolupament de màsters oficials i privats, han permès expandir l'oferta formativa en diversos fronts. D'una banda, els graus de Disseny vinculats a centres d'art s'han orientat cap a un disseny més genèric. D'altra banda, les escoles que comptaven amb enginyeries en l'entorn proper han anat orientant els graus cap a la cultura de *makers* i *techcrafts*, mentre que les enginyeries pures els han anat orientant cap a l'R+D i els nous materials. En la majoria dels centres, les especialitats s'han anat expandint cap a la creació digital, el disseny de serveis i la creació de marques.

En el món anglosaxó han aparegut nous actors en la formació en Disseny orientats cap a l'administració d'empreses. Són els casos de MIT i de Stanford, que tenen cursos de disseny per a empresaris i d'on han sortit el disseny estratègic i el *design thinking*.

Les últimes conseqüències de la formació en Disseny s'estan veient en la capacitació d'emprenedors amb capacitats d'autoproducció dels seus propis dissenys, un fet que en molts països desenvolupats es comença a consolidar.

Finalment, les últimes tendències en la formació interdisciplinària en Disseny estan orientades cap al disseny social, que té en compte els problemes de sostenibilitat, els desequilibris de riquesa, el disseny en països subdesenvolupats, etc.

Els orígens de les escoles de disseny a Catalunya

Il·lustració 3. Any de fundació de les escoles de disseny a Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de la informació publicada a les pàgines web de centres i universitats.

Informe d'avaluació transversal de Disseny. Anàlisi dels resultats de les avaluacions

Les escoles de disseny catalanes acumulen una llarga tradició, que en el cas de l'Escola Massana es remunta al 1929. A més, tant els orígens com les filosofies d'aquestes escoles són diversos. Mentre que algunes tenen l'origen en les escoles d'oficis, d'altres es creen amb la idea d'unir disseny i enginyeria o disseny i arts plàstiques. Les escoles més recents són la BAU (adscriu a la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya) i l'ESDi (adscriu a la Universitat Ramon Llull). Únicament la Facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona és de titularitat pública; la resta són escoles de titularitat privada adscriu a diferents universitats.

Totes promouen l'educació, el coneixement, la recerca, el desenvolupament, la innovació i l'ús de noves tecnologies en els àmbits científics, tècnics, empresarials i artístics.

Els seus orígens també han anat determinant l'orientació dels programes formatius. D'una banda, segons afirmen a la seva pàgina web, Elisava va ser fundada per «professionals de la cultura i intel·lectuals, teòrics, arquitectes i dissenyadors compromesos en la modernització social i cultural». Potser per això, en un primer moment, el títol de grau de Disseny es va adscriure a l'àmbit de l'enginyeria. D'altra banda, EINA es crea per «iniciativa civil protagonitzada per un grup d'artistes, intel·lectuals i professionals de l'àmbit de les arts visuals, l'arquitectura i el disseny interessats a introduir al nostre país uns ensenyaments poc coneguts», segons esmenten també a la seva pròpia pàgina web. El mateix passa en el cas de la BAU, escola creada per professionals del disseny amb vocació docent. Finalment, l'ESDi sorgeix a partir de la Fundació de Disseny Tèxtil el 1989, i posteriorment s'incorporen nous itineraris a una titulació de disseny en què el disseny tèxtil és un més dels diversos itineraris curriculars de disseny que ofereix.

2. CARACTERÍSTIQUES DELS ESTUDIS DE GRAU DE DISSENY.

Competències d'un professional del disseny

A partir del Llibre blanc dels títols de grau en Belles Arts, Disseny i Restauració (ANECA, 2004), i després d'una atenta revisió de les memòries d'acreditació dels centres que actualment imparteixen aquests títols, podem identificar diversos blocs de competències que van associats a diverses àrees de coneixement i, consegüentment, a les diferents assignatures que proporcionen tant continguts com competències en aquestes àrees.

- Capacitat d'observació de la realitat amb visió crítica
- Capacitat d'observació a partir de les ciències socials i les humanitats
- Capacitat de previsualització de solucions
- Capacitat de modelització
- Capacitat d'execució tècnica
- Capacitat de projectació
- Capacitat de producció
- Capacitat de comunicació
- Capacitat d'avaluació i generació de coneixement

Taula 1. Vinculació entre competències, àrees de coneixement i assignatures

COMPETÈNCIES	ÀREES DE CONEIXEMENT	ASSIGNATURES
Anàlisi, crítica i avaluació	Socials Empresarials	Anàlisi, crítica, avaluació, prospectiva i emprenedoria
Visualització	Dibuix Expressió gràfica	Dibuix, dibuix tècnic, DAS, <i>sketching</i> i <i>rendering</i>
Modelització	Dibuix Escultura	Disseny bàsic, models i maquetes
Càlcul	Fonaments de la ciència bàsica aplicada	Matemàtiques, física, estadística, economia
Observació	Fonaments de les ciències socials i les humanitats	Màrqueting, tendències, sociologia, història del disseny, estètica
Projectació	Projectes de disseny	Mètodes, tècniques creatives, planificació, execució i presentació
Comunicació	Projectes de disseny	Comunicació visual, presentacions professionals
Producció	Tecnologia	Materials, sistemes productius, sostenibilitat, prototips, instal·lacions i presèries
Generació de coneixement	Recerca en disseny	Portafolis, estudi de casos, memòries

Cal destacar aquí dues competències d'un grau de Disseny que manifesten la seva intenció de definir què s'entén per saber dissenyar:

- CE2 Saber dissenyar, és a dir, desenvolupar amb coherència un procés de disseny mostrant la capacitat per respondre adequadament a un conjunt de dades i requeriments mitjançant un disseny, cosa que implica capacitat d'anàlisi de dades i de síntesi formalitzadora, d'aplicar coneixements a la pràctica, de gestionar una visió de conjunt, de proposar i defensar un concepte de disseny i de desenvolupar-lo fins que es pugui portar a la pràctica i fabricar.
- CE3 Saber dissenyar implica també ser capaç d'identificar aquells problemes que es poden resoldre mitjançant el disseny, plantejar-los com a problemes de disseny, proveir-se de les dades pertinents per desenvolupar el projecte, proposar un concepte de disseny i decidir criteris de formalització, triar els materials i els procediments constructius adequats en cada cas, controlar la coherència en la presa de decisions, saber dialogar amb els tècnics i altres professionals implicats en el procés (cadena de valor) i avaluar els resultats obtinguts.

Les competències generals que s'haurien d'adquirir en els estudis de grau de Disseny haurien de ser les següents: capacitat d'observació i crítica de la realitat, capacitat propositiva de manera creativa, capacitat de visualització, capacitat d'execució tècnica, capacitat de comunicació i capacitat d'avaluació i generació de coneixement.

Aquestes són les competències que ha de tenir un professional del disseny actualment?

Aquestes són, a més, les competències necessàries per a la inserció laboral dels futurs professionals?

Per respondre a aquestes preguntes, hem de tenir en compte les nombroses dimensions de la professió, amb totes les realitats i especialitats corresponents. En aquesta anàlisi, l'aproximació no podrà ser gaire exhaustiva, però si més no intentarem assenyalar possibles respostes a partir de la revisió de les capacitats assenyalades més amunt.

Desenvolupant la seva capacitat d'observació i crítica de la realitat, els estudiants adquireixen la base que permet activar qualsevol estratègia de disseny. En el marc universitari, aquesta capacitat és necessària en la mesura que els projectes poden néixer per iniciativa del mateix dissenyador. En canvi, pel que fa al context professional, els projectes majoritàriament sorgeixen a partir d'un encàrrec que es concreta per mitjà del brífing, un document que el client i el dissenyador pacten per definir ordenadament tot el que fa referència a l'encàrrec. Per elaborar aquest document, cal observar la realitat, i en aquest sentit es requereix capacitat d'anàlisi de l'entorn per definir el problema. Podem afirmar, doncs, que el dissenyador regularment incorpora la teoria en els seus processos i, per això,

es documenta a partir de les ciències socials i les humanitats, també de les ciències empíriques, i d'aquesta manera pot descobrir relacions conceptuals que li permetin formular noves preguntes i maneres d'enfocar el projecte.

És en el desenvolupament del briefing on es previsualitzen solucions, les quals es concreten en conceptes i idees que, al seu torn, determinaran els camins de formalització. En aquesta fase del briefing, el diàleg amb el client és constant, ja que s'estableixen amb ell les guies d'evolució del projecte.

El paper del client i el del professor són semblants?

Segurament la resposta genera un llarg debat. El paper del client és plantejar un problema que requereix solucions, sense preocupar-li com es fa. El paper del professor/a és proporcionar a l'alumne eines metodològiques per resoldre el problema plantejat per un client.

La coincidència de papers té lloc només en el moment en què el professor/a simula un encàrrec per tenir un projecte per desenvolupar a l'aula. Per aquesta raó, és important introduir, com a innovació docent en alguna de les assignatures projectuals, la col·laboració amb alguna empresa amb projectes més reals i propers a la realitat professional. Intuïm que, quan el disseny ha estat requerit per un client, aquest client i el dissenyador desenvolupen una estratègia per previsualitzar solucions en què el disseny té presència en tots els processos amb un valor especial al resultat final. No obstant això, pel que fa al professor, trobar solucions no hauria de ser sempre l'objectiu final, i la importància de la seva figura rau en la capacitat per detectar en l'estudiant el coneixement del procés de disseny i, d'aquesta manera, avaluar alguna cosa més que el resultat final. La previsualització de totes les solucions possibles, sense atorgar protagonisme a la solució definitiva, hauria de ser l'objectiu d'un projecte de disseny en l'àmbit acadèmic, i creiem que en aquest context és on s'ha de valorar el camí d'indagació, sense tenir en compte exclusivament els resultats.

Per formalitzar una idea plantejada en l'àmbit docent, cal establir diferents nivells de modelització, d'execució tècnica i de projectació. La particularitat de cada projecte determinarà a quin nivell serà necessari portar la modelització, la qual cosa exigirà una gran capacitat per als projectes complexos. Però, sens dubte, aquestes capacitats també són necessàries per a l'execució formal en l'àmbit professional. És rellevant aquest aspecte referit a la recerca formal, que és intrínsec als estudis universitaris i que en l'àmbit professional està més limitat pels calendaris i els pressupostos del món empresarial. El component tècnic del disseny és el més reconegut popularment i, alhora, és el que canvia més. Comparant els objectius de cada centre, es posa de manifest que el coneixement i la destresa en el maneig de les eines, sobretot pel que fa al programari, és una part important de les matèries més rellevants. Però, més enllà de l'aprenentatge tècnic, l'exploració formal

i la recerca d'un estil propi determinaran la professionalitat de cada alumne en accedir al món laboral.

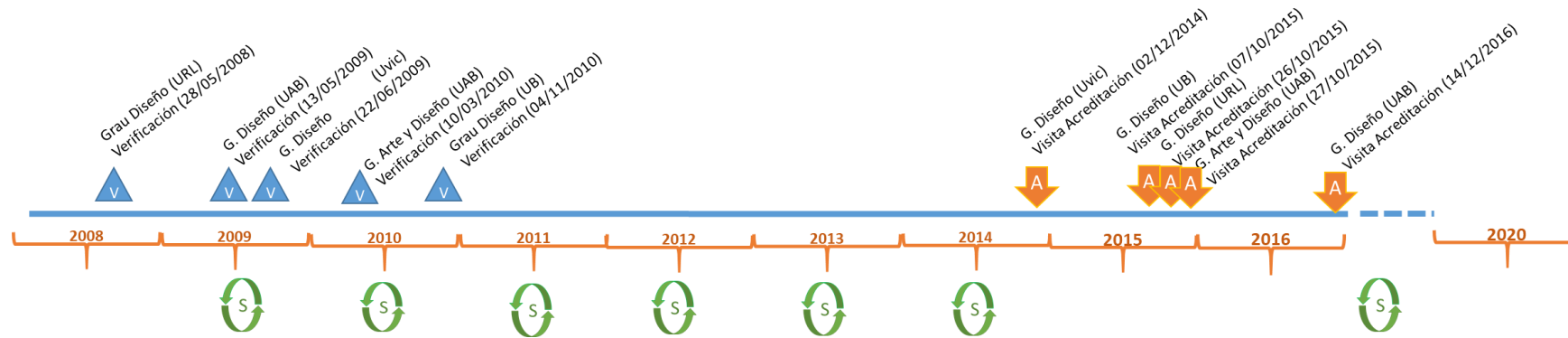
La capacitat de comunicació és també important en l'àmbit professional. A més del moment de presentar el projecte al client, la comunicació d'alguns aspectes d'aquest projecte pot ser d'interès per a la comunitat de dissenyadors, d'empreses o per a la recerca universitària. Saber comunicar un projecte implica haver entès el procés que s'ha seguit en l'elaboració, com també justificar correctament el compliment dels objectius i mostrar la previsualització del projecte abans de la seva producció.

Com la mateixa disciplina del disseny, la producció és un aspecte complex. Cada projecte comporta nombroses característiques de construcció que potser no es tornen a repetir en un altre encàrrec semblant. Encara que sigui difícil de concretar, és necessari adquirir un bagatge bàsic en els estudis perquè l'alumne pugui accedir al món laboral. Una particularitat que s'esdevé en l'àmbit acadèmic en relació amb aquest tema és que la producció a la universitat se centra molt sovint en la fabricació de prototips i maquetes. Tanmateix, en el món professional el dissenyador ha d'entendre com funciona la fabricació en sèrie. És a dir, el prototipatge és una de les fases de la producció, però el procés continua fins a la fabricació del nombre de còpies que se'n faci, que es determinarà segons el projecte.

Si es revisen les competències que els alumnes de disseny adquireixen durant els estudis de grau, es pot afirmar que són les necessàries per al seu desenvolupament com a professionals. No obstant això, podem apreciar que els futurs professionals adquireixen uns coneixements metodològics que encaixen en tots dos àmbits, el professional i l'universitari, però hi ha un aspecte que en l'àmbit professional no desenvolupen de la mateixa manera: la capacitat d'avaluació i generació de coneixement. L'avaluació és intrínseca al procés de disseny en qualsevol àmbit, però en l'àmbit professional, a diferència de l'universitari, els resultats de l'avaluació no solen transcendir al context de l'equip de disseny. En general, els dissenyadors professionals no comparteixen els resultats de l'avaluació del seu procés de disseny.

Resultats dels processos d'avaluació dels estudis universitaris

Il·lustració 5. Calendari d'avaluacions

Font: elaboració pròpia.

3. ACREDITACIÓ

Abans d'analitzar els resultats d'aquest apartat, cal recordar que la metodologia per a l'acreditació de titulacions elaborada per AQU Catalunya introdueix una escala de valoracions que permet una gradació dins del nivell acreditat. Una titulació que hagi superat l'acreditació pot obtenir tres qualificacions diferents segons el nivell d'assoliment dels estàndards de cada dimensió. Aquestes qualificacions són:

1. Acreditat: s'assoleixen tots els estàndards d'acreditació, almenys en el seu nivell mínim.
2. Acreditat en progrés cap a l'excel·lència: s'identifiquen nombroses bones pràctiques que excedeixen el nivell mínim requerit.
3. Acreditat amb condicions: no s'assoleixen tots els estàndards d'acreditació. Es detecten problemes que es poden resoldre en un període de temps raonable.

Taula 2. Resultats de l'acreditació

Universitat	Títol	Branca	Centre	Qualitat del programa formatiu	Pertinència de la informació pública	Eficàcia del SGIQ	Adequació del professorat	Eficàcia dels sistemes de suport a l'aprenentatge	Qualitat dels resultats dels programes formatius	Resultats
UAB	Disseny	Arts i Humanitats	EINA, Centre Universitari de Disseny i Art	A	A	C	C	A	A	C
UAB	Arts i Disseny	Arts i Humanitats	Escola Massana, Centre Municipal d'Art i Disseny	A	A	A	C	A	A	A
UB	Disseny	Arts i Humanitats	Facultat de Belles Arts	A	A	A	A	A	A	A
UPF	Disseny	Enginyeria i Arquitectura	Elisava, Escola Universitària de Disseny i Enginyeria	A	A	C	C	A	A	C
URL	Disseny	Arts i Humanitats	Escola Superior de Disseny ESDi	A	C	A	A	A	A	A
UVic	Disseny	Arts i Humanitats	BAU, Centre Universitari de Disseny	A	A	A	C	A	A	A

Font: AQU Catalunya

A: acreditat; C: acreditat amb condicions

Tots els graus de Disseny han superat el procés d'acreditació. En els informes d'acreditació destaquen dues fortaleses importants de les titulacions, que tenen a veure amb la seva coordinació i el seu estret contacte amb el món professional. La coordinació garanteix una harmonització de la metodologia, les activitats d'aprenentatge i els continguts, i un

seguiment del nivell d'assoliment dels resultats d'aprenentatge per part de l'estudiantat. La presència del món professional en els estudis és un aspecte apreciat en tots els centres.

D'altra banda, tal com es pot observar a la taula 2, la dimensió en la qual s'ha detectat una debilitat més gran ha estat l'adequació del professorat, ja que en quatre dels sis títols s'ha obtingut una acreditació condicionada. La causa principal d'això és, d'una banda, el fet que el nombre de professors/es doctors està per sota del 50 % exigint per la normativa legal i, de l'altra, la necessitat de promoure i consolidar les línies de recerca. Per entendre les causes d'aquesta situació, caldria recordar l'origen de la majoria de les escoles en el món professional i l'estreta vinculació que mantenen les escoles amb aquest món professional. Això vol dir que, si bé el professorat té una experiència professional consolidada, cal reforçar la seva experiència investigadora en l'àmbit del disseny. L'objectiu de potenciar la recerca en l'àmbit del disseny és garantir la innovació i l'actualització dels continguts i les tècniques que s'imparteixen en els títols i que es necessiten per al desenvolupament dels futurs professionals. Cal matisar que es valora molt positivament la dedicació i el nombre de professors/es dedicats a la impartició del títol.

A la taula 3 es poden observar més detalladament les àrees de millora i les fortalezes detectades en els processos d'acreditació.

Taula 3. Àrees de millora i fortalezes

	Àreas de Mejora	FORTALEZAS	
Programa Formativo	<ul style="list-style-type: none"> Establecer mecanismos que garanticen la homogeneización de los diferentes perfiles para que se logre la adquisición de competencias básicas de la titulación por todos los estudiantes. Consolidar la buena relación que ya tiene iniciada el Centro con empresas y con la sociedad catalana, mostrando sus proyectos innovadores que se generan a través de exposiciones, participación en concursos, asistencia a ferias, premios, entre otras formas Parece conveniente reflexionar sobre la posibilidad de articular la doble vertiente profesionalizante e investigadora en un solo perfil formativo. Poner en valor, conjuntamente toda la dotación de la que disponen con su oferta formativa, mediante campañas de comunicación y marketing la calidad del programa. Potenciar todos sus valores y ventajas, además, deberían poder recuperarse alianzas internacionales con instituciones de reconocido prestigio. Frenar la tendencia descendente de la matrícula en el grado. 	<p>La coordinación del personal docente se puede considerar una buena práctica. Esta coordinación se realiza de forma matricial. De un lado, existe una coordinación en la que se trabaja el enfoque metodológico y de otra se trabaja como se aplica esta metodología según el contenido de las menciones. Esta doble coordinación implica que a partir de tercer curso el profesorado se encuentra doblemente coordinado.</p>	Programa Formativo
Informació Pública	<ul style="list-style-type: none"> Mejorar el acceso a los informes de seguimiento. Publicar los indicadores relacionados con el desarrollo de la titulación. Mejorar el acceso a la información pública desde la web del centro para asegurar la transparencia y el acceso a la información para todos los grupos de interés, especialmente la información académica. Revisar los canales de comunicación para asegurar la visibilización y el conocimiento externo de la escuela; así como la difusión interna de las actividades, eventos y programas o servicios específicos, en especial para los estudiantes. 		
SGIQ	<ul style="list-style-type: none"> Actualizar el SGIC con los procesos que efectivamente se llevan a cabo en el Centro. Involucrar a los grupos de interés (alumnado, profesorado, profesionales del sector) tanto en la definición de las acciones de mejora y en el rendimiento de cuentas. Sistematizar la recogida y análisis de indicadores y evidencias. Mejorar todo lo relacionado con la gestión, desarrollo, resultados de las prácticas externas y de las relaciones con centros colaboradores. 		
Profesorado	<ul style="list-style-type: none"> Necesidad de incrementar el número de doctores acreditados en los próximos años y aumentar los docentes con dedicación plena para fortalecer la plantilla de profesorado. Incentivar una mayor dedicación a la investigación y establecer colaboraciones con centros de prestigio internacional en este campo. Promover algún tipo de becas o ayudas para estancias de investigación, congresos, etc. Dar salida a la indefinición de la situación contractual y de dedicación docente del profesorado a fin que se adecue al nivel de cualificación académica exigida por los títulos universitarios. 	<p>La tradición y experiencia de la Escuela. Dedicación y profesionalidad del colectivo PDI</p>	Profesorado
Servicios de Orientación e Infraestructuras	<ul style="list-style-type: none"> Ampliar los horarios de uso por parte de los estudiantes de los distintos talleres. Ampliar la oferta de empresas en las que se realizan las prácticas externas 		
Resultados	<ul style="list-style-type: none"> Trabajar sobre las expectativas y la inserción laboral con los futuros titulados. 	<p>Contacto desde el primer momento con profesionales del ámbito y casos reales</p>	Resultados

4. PROGRAMES FORMATIUS

És important que la formació en disseny es plantegi com una formació transversal.

Actualment es produeix una certa atomització en la formació en Disseny, amb plantejaments molt diversos sobre com s'entén el disseny o de què és producte, que precisament són conceptes transversals en les diferents especialitzacions del disseny.

El disseny té un fort component projectual, per la qual cosa cal que així es manifesti en el seu ensenyament. Hi ha d'haver una primera fase en què es doti de continguts el programa formatiu, i una segona fase en què s'ensenyi a «usar» aquests continguts. De la mateixa manera, aquesta «utilització» dels continguts s'ha de fer de manera molt pràctica, per la qual cosa és beneficiós tenir una vinculació directa amb l'empresa, on es pugui desenvolupar de manera experiencial aquest aprenentatge.

Taula 4. Dades bàsiques de plans d'estudis dels graus de Disseny a Catalunya

Títol	Centre	Tipus	Universitat/centre	Distribució d'ECTS					Mencions
				FB	Pràctiques ext.	Opt.	Obligat.	TFG	
Grau en Disseny	EINA, Escola de Disseny i Art	Adscrit	Universitat Autònoma de Barcelona	60	0	45	120	15	Disseny de producte industrial (30 ECTS) Disseny d'interiors (30 ECTS) Disseny gràfic (30 ECTS) Creació visual (30 ECTS) Cultura del disseny (30 ECTS)
Grau en Arts i Disseny	Escola Massana, Centre Municipal d'Art i Disseny	Adscrit	Universitat Autònoma de Barcelona	60	0	60	108	12	Disseny d'espais (30 ECTS) Disseny d'objectes (30 ECTS) Comunicació visual (30 ECTS) Narració visual (30 ECTS) Arts aplicades (30 ECTS) Arts de l'espai (30 ECTS) Arts de la mirada (30 ECTS)
Grau en Disseny	Escola Superior de Disseny ESDi	Adscrit	Universitat Ramon Llull	60	14	56	94	16	Gràfic (56 ECTS) Audiovisuals (56 ECTS) Interiors (56 ECTS) Moda (56 ECTS) Producte (56 ECTS) Integració multidisciplinària (56 ECTS)
Grau en Disseny	Centre BAU, Escola Superior de Disseny	Adscrit	Universitat de Vic	60	6	102	60	10	Disseny gràfic i comunicació visual (96 ECTS) Disseny audiovisual (96 ECTS) Disseny de moda (96 ECTS)

Informe d'avaluació transversal de Disseny. Anàlisi dels resultats de les avaluacions

									Disseny d'interiors (96 ECTS)
Grau de Disseny	Facultat de Belles Arts	Propi	Universitat de Barcelona	60	0	30	132	18	Sense mencions
Grau en Disseny	Elisava	Adscrit	Universitat Pompeu Fabra	60	0	100	64	16	Disseny gràfic (52 ECTS) Disseny de producte (52 ECTS) Disseny d'espai (52 ECTS) Disseny d'experiències interactives (52 ECTS)

Font: elaboració pròpia a partir de les memòries de verificació (les dades d'Elisava corresponen al títol verificat l'any 2017)

Anàlisi del perfil d'entrada de l'alumnat a partir dels informes d'acreditació

Taula 5. Proves d'accés

 <p>ESDi Escola Superior de Disseny</p> <p>Accés dels candidats del sistema educatiu espanyol</p> <p>Procés d'admissió</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Sol·licitud de preinscripció específica de l'ESDi. ■ Realització d'un test de perfil vocacional específic (no implica cap cost per a l'alumne). ■ En funció del resultat del test, si cal es concerta una entrevista per analitzar l'expedient acadèmic (no és excloent). ■ Presentació del portafolis (opcional). 	<p>UB – Facultat de Belles Arts</p> <p>No hi ha proves específiques d'accés, però sí que se'n defineix un perfil:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Familiaritat amb les disciplines comunes a tots els batxillerats: història, art, llengua, matemàtiques i ciències naturals. ■ Nivell elemental de dibuix. ■ Expressió oral i escrita correctes. ■ Capacitat per defensar les idees pròpies i receptivitat davant les observacions crítiques. ■ Capacitat per resoldre de manera autònoma i amb creativitat els treballs. ■ Predisposició per treballar en equip. ■ Capacitat per planificar el treball personal, ser constant i autoexigent. ■ Interès i curiositat per les diferents realitats socials i culturals, com també per les manifestacions artístiques. ■ Capacitat d'adaptació als canvis culturals i tècnics i capacitat d'autoaprenentatge. ■ Nivell intermedi d'anglès: lectura, comprensió, escriptura i expressió oral. ■ Predisposició per a l'aprenentatge i l'ús d'altres llengües. ■ Coneixements d'informàtica a nivell d'usuari i familiaritat amb Internet com a font de documentació i d'intercanvi d'informació.
	 <p>BAU, CENTRO UNIVERSITARIO DE DISEÑO DE BARCELONA</p> <p>No hi ha proves específiques d'accés.</p>
	<p>EINA</p> <p>No hi ha proves específiques d'accés.</p>
	<p>Escola Massana</p> <p>No hi ha proves específiques d'accés.</p>
	<p>ELISAVA Escuela Universitaria de Barcelona Diseño e Ingeniería</p> <p>No hi ha proves específiques d'accés.</p>

Font: pàgines web dels centres (consulta: 20/09/2018)

Aquesta anàlisi es fa a partir dels informes dels sis centres (no s'ha inclòs Elisava, ja que en el moment d'elaborar l'informe no havia finalitzat el procés d'acreditació) que s'han acreditat a Catalunya. Tots els centres imparteixen un grau de Disseny de tipus presencial.

Informe d'avaluació transversal de Disseny. Anàlisi dels resultats de les avaluacions

Els centres vehiculen l'accés a través de les vies reglades per proves d'accés o titulacions prèvies. Només en un cas es complementa amb un test de perfil vocacional. Si bé el perfil més habitual és el de l'estudiant amb una formació prèvia de l'àmbit artístic, el sistema d'accés no exclou l'entrada d'altres perfils disciplinaris. La majoria de l'oferta de places prové de centres privats. En alguns casos, els mateixos centres assenyalen en els seus autoinformes per a l'acreditació que això implica que alguns perfils vocacionals no puguin accedir als estudis per les dificultats per sufragar el cost de la matrícula.

Una part significativa dels informes d'acreditació refereixen una certa heterogeneïtat en els perfils d'estudiants de primer curs. Els centres detecten nivells diferents en algunes competències, com poden ser representació gràfica, tècnica, expressió escrita i oral. Com a mesures per assegurar l'anivellament, els centres opten per diferents recursos, entre els quals hi ha les activitats complementàries, les metodologies i tutories de reforç o la selecció d'un perfil de professorat específic per al primer curs. Malgrat aquesta heterogeneïtat, en tots els informes de visita el comitè considera que els perfils són adequats.

Cal comentar que l'anàlisi que fan els centres del perfil d'estudiants que reben és més de tipus *ex post* —valoració de les característiques de les cohorts que entren— que no pas *ex ante* —comparació del perfil esperat amb el perfil obtingut. Encara que aquest tipus d'anàlisi té una presència generalitzada en els autoinformes d'acreditació de totes les titulacions, seria interessant incorporar l'anàlisi *ex ante*, amb la finalitat de poder dissenyar accions per resoldre les necessitats o les mancances del perfil d'entrada.

Pel que fa a les dades d'oferta de places i matriculació, actualment la majoria de l'oferta de graus de Disseny a Catalunya es concentra en centres privats (independentment que estiguin adscrits a universitats públiques) i a la ciutat i l'entorn de Barcelona. Per disponibilitat de dades, ens centrem en el període 2013-2015 per analitzar la coherència entre l'oferta i la matriculació. Les dades d'aquests cursos indiquen que, en termes globals, gairebé totes les places es cobreixen. El percentatge mitjà de places cobertes en aquest període està per sobre del 90 % en la majoria dels centres. Aquest percentatge es manté en el còmput agregat, i és del 92,53 % de places cobertes per a aquests cursos. Com a casos més allunyats de la norma, s'observa que en alguns cursos els centres han tingut baixades puntuals, que no solen superar el 15 % de les places. Només en un cas el desajust a la baixa entre matrícula i places ha portat el comitè a avaluar amb condicions el subestàndard que correspon a aquest paràmetre. D'altra banda, el cas de la Facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona és l'oposat, ja que la tendència en aquest cas és de sobrepassar l'oferta en 10 o 12 punts percentuals.

Entre el 2013 i el 2015, la majoria dels centres han ajustat l'oferta de places a la baixa, de manera que el 2016 l'oferta total per estudiar el grau de Disseny en aquests centres presencials s'ha reduït en 100 places. Com a resultat d'això, el total global de matrícules i l'oferta total s'han apropat. Aquests ajustos també expliquen que el percentatge de places cobertes hagi oscil·lat menys del que s'esperava, tenint en compte el nombre de matrícules.

Informe d'avaluació transversal de Disseny. Anàlisi dels resultats de les avaluacions

Taula 6. Dades d'accés (curs 2015-2016)

	Nota de tall	Nre. places of.	Demanda 1a opció	% demanda 1a opció / places ofertes	Estudiants de nou ingrés	% places cobertes	Estudiants matriculats	Titulats
UAB								
EINA, Centre Universitari de Disseny i Art								
Disseny	5,00	110	114	103,64 %	120	109,09 %	416	77
Escola Massana, Centre Municipal d'Art i Disseny								
Arts i Disseny	5,00	95	86	90,53 %	75	78,95 %	291	49
UB								
Facultat de Belles Arts								
Disseny	8,20	50	136	272,00 %	56	112,00 %	185	46
UPF								
Elisava, Escola Superior de Disseny								
Disseny	2,00	180	148	82,22 %	173	96,11 %	599	98
URL								
Escola Superior de Disseny ESDi								
Disseny	--	120	0	0,00 %	117	97,50 %	424	91
UVic								
BAU (*)								
Disseny	5	150	149	1	148	1	622	60

(*) Les dades de la BAU provenen de Winddat, ja que no es tenen dades anteriors al 2015.

Informe d'avaluació transversal de Disseny. Anàlisi dels resultats de les avaluacions

Taula 7. Evolució de l'oferta de places dels graus de Disseny

Centres	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Total general	Mitjana 2013-2016
UAB									
EINA									
Nre. places of.	0	0	110	120	110	110	--	450	
Estudiants de nou ingrés	0	100	108	101	120	0	--	429	
% places cobertes	--	--	98,18 %	84,17 %	109,09 %	0,00 %	--	95,33 %	97,15 %
Escola Massana									
Nre. places of.	0	0	95	105	95	95	--	390	
Estudiants de nou ingrés	0	135	87	64	75	0	--	361	
% places cobertes	--	--	91,58 %	60,95 %	78,95 %	0,00 %	--	92,56 %	77,16 %
UB									
Facultat de Belles Arts									
Nre. places of.	50	50	50	50	50	50	--	300	
Estudiants de nou ingrés	62	58	56	55	56	0	--	287	
% places cobertes	124,00 %	116,00 %	112,00 %	110,00 %	112,00 %	0,00 %	--	95,67 %	111,33 %
UPF									
Elisava									
Nre. places of.	0	0	200	180	180	175	--	735	
Estudiants de nou ingrés	0	127	163	188	173	0	--	651	
% places cobertes	--	--	81,50 %	104,44 %	96,11 %	0,00 %	--	88,57 %	94,02 %
URL									
ESDi									
Nre. places of.	0	0	200	140	120	120	--	580	
Estudiants de nou ingrés	0	249	169	134	117	0	--	669	
% places cobertes	--	--	84,50 %	95,71 %	97,50 %	0,00 %	--	115,34 %	92,57 %

Font: Winddat (no hi ha dades disponibles de la BAU)

Perfil formatiu

De l'anàlisi dels informes d'acreditació se'n desprèn que, en termes generals, el perfil formatiu és adequat. No obstant això, es detecten diverses tendències i característiques que són comunes a la majoria dels centres: d'una banda, la major part dels estudiants provenen del batxillerat, tot i que d'àmbits heterogenis, i, de l'altra, s'observa un lleuger descens en la matrícula.

Pel que fa a l'heterogeneïtat del perfil, en els autoinformes s'indica que, si bé la gran majoria provenen del batxillerat, els àmbits de procedència són diversos. Sent conscients d'això, els centres han implantat diverses mesures que permeten l'anivellament de tot l'alumnat el primer curs, amb l'objectiu que adquireixi les habilitats i els coneixements bàsics que li permetin desenvolupar i assolir el perfil competencial de la titulació.

Pel que fa al lleu descens de la matrícula que afecta les escoles privades, i encara que això no ha propiciat un ascens substancial de la nota de tall per a l'accés al grau de Disseny de la Facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona, que es manté oscil·lant, una de les causes podria ser la crisi econòmica. Una altra causa que s'apunta en alguns dels autoinformes és el descens de les expectatives dels futurs estudiants.

Metodologia i activitats docents

Les escoles coincideixen que les competències relacionades amb el disseny, la direcció, la gestió i l'execució de projectes són clau per als futurs professionals del disseny i, per això, donen una gran importància a les activitats projectuals.

Segons els autoinformes presentats per al procés d'acreditació, els títols de grau de Disseny coincideixen a dividir les activitats d'aprenentatge en tres grups: classes magistrals, classes projectuals i activitats orientades a competències instrumentals. Tots coincideixen que, per mitjà de les classes magistrals, asseguren les bases teòriques pròpies de les disciplines de l'àmbit d'arts i humanitats. Aquest tipus d'activitats de caràcter teòric se solen concentrar en els dos primers cursos. Progressivament, s'incorporen activitats d'aprenentatge que, amb diferents denominacions, es refereixen a l'aprenentatge de l'ús d'eines i tècniques pròpies del disseny i les seves diverses especialitats. De manera general, a partir del tercer curs s'inicien les activitats d'aprenentatge en el desenvolupament de projectes.

És important assenyalar que altres activitats d'aprenentatge que s'observen al llarg del programa formatiu són les que promouen el treball en grup o col·laboratiu. El treball de la creativitat és present en tots els programes, però, si bé en alguns s'explicita en la denominació de les activitats formatives, en d'altres s'inclou en activitats d'una altra mena.

Una altra característica de l'organització de les metodologies i les activitats docents és l'autonomia que es confereix a l'estudiantat. Aquesta autonomia s'ha d'entendre en un doble vessant: d'una banda, com la maduresa necessària per establir quin itinerari es desitja seguir, i, de l'altra, com l'autonomia per organitzar el seu temps i dissenyar o crear el projecte o producte que s'exigeix en cada matèria. En alguns centres s'han desenvolupat i

creat espais perquè l'alumnat pugui aprofundir en aquells coneixements que consideri necessaris per desenvolupar el seu projecte, i s'ha planificat la realització de tallers creatius per desenvolupar el pensament crític.

En la majoria dels centres s'acompanya l'estudiantat a través de la tutela, tant per a la seva orientació acadèmica com perquè l'alumne pugui contrastar els seus diferents plantejaments i l'evolució del seu treball creatiu.

La combinació de metodologies i activitats docents vinculades a la realització de projectes i l'ús de les eines i les tècniques, junt amb la necessària autonomia de l'estudiantat per desenvolupar-les, requereix una estreta coordinació entre el professorat. Si bé aquesta coordinació és assolida a diferents nivells per les diverses escoles, hi ha una conscienciació generalitzada que és necessari reforçar i revisar els mecanismes de coordinació d'una manera constant. En aquest sentit, és destacable el fet que, en els estudis de grau de Disseny, els mecanismes de coordinació estan pensats per fer un seguiment proper i gairebé personalitzat de l'estudiant i per establir un diàleg sistemàtic entre el professorat de diferents matèries que comparteixen competències.

També és interessant destacar que, potser fruit d'aquest seguiment i coordinació, en algunes de les escoles s'inclouen representants de l'estudiantat en els òrgans de seguiment i millora de l'activitat docent.

Pel que fa a les pràctiques externes, siguin obligatòries o optatives (només en dos centres, l'ESDi i la BAU, són obligatòries), en els informes d'acreditació es destaca l'adequació de les empreses en què es duen a terme. En canvi, es detecta una àrea de millora, que, d'altra banda, és comuna a altres titulacions: la percepció per part dels ocupadors d'un perfil formatiu desigual. Aquesta percepció pot ser deguda a la pluralitat de mencions (excepte per al grau de Disseny de la Universitat de Barcelona, que no té mencions), que tenen un pes important en el currículum de l'alumne, tant per la seva varietat com pel nombre d'ECTS, i que oscil·len entre quatre mencions de 96 ECTS (per al grau impartit a la BAU) i set mencions de 30 ECTS (per al grau impartit a l'Escola Massana).

Els informes d'acreditació coincideixen en l'adequació i la fiabilitat dels sistemes d'avaluació, si bé destaquen alguna àrea de millora, com una transparència més elevada en els criteris d'avaluació i els resultats d'aprenentatge.

Principals resultats acadèmics

En aquest apartat s'analitzen les sèries de resultats acadèmics del grau de Disseny. Les dades han estat obtingudes de la base de dades d'UNEIX.

Taxa de graduació i taxa de rendiment

A la taula següent s'observa que el rendiment el primer curs oscil·la entre el 80,91 % i el 92,44 %. Aquesta taxa és coherent amb el perfil d'entrada descrit més amunt. A més, pel que fa al rendiment general, s'observa que augmenta lleugerament per a totes les

titulacions, amb la qual cosa es pot considerar que tant les metodologies i les activitats docents com els mecanismes de tutela han tingut un impacte positiu.

Tanmateix, cal tenir en compte que la taxa d'abandonament el primer curs és més elevada per a aquells graus de Disseny que tenen un menor rendiment a primer i que milloren ostensiblement en el conjunt del grau. Per exemple, el curs 2014-2015, l'Escola Massana va tenir un 21,88 % d'abandonament a primer i una taxa de rendiment el primer curs del 83,65 %, i la seva taxa global de rendiment va augmentar al 88,83 %, de manera que també podria passar que una part de la millora sigui deguda al fet que l'alumnat amb més dificultats per seguir la titulació hagués abandonat.

A grans trets, s'observa una tendència a l'estabilitat de les taxes de rendiment globals de titulació. No obstant això, la taxa de rendiment el primer curs només millora lleugerament en el grau de la Facultat de Belles Arts; en els altres mostra oscil·lacions en cada any acadèmic, de manera que s'haurien d'analitzar les causes amb més profunditat i revisar el primer curs. Així ho estan fent ja els responsables dels centres, tal com han posat de manifest en els autoinformes d'acreditació.

Taula 8. Principals taxes dels graus de Disseny (2012-2015)

	2012	2013	2014	2015
UAB				
EINA, Centre Universitari de Disseny i Art				
Taxa de rendiment	88,05 %	88,71 %	89,00 %	88,87 %
Taxa d'eficiència	--	--	90,97 %	95,99 %
Taxa de rendiment el primer curs	85,79 %	86,68 %	88,93 %	87,05 %
Escola Massana, Centre Municipal d'Art i Disseny				
Taxa de rendiment	90,39 %	93,80 %	88,83 %	87,30 %
Taxa d'eficiència	97,66 %	99,21 %	96,12 %	95,61 %
Taxa de rendiment el primer curs	84,06 %	92,44 %	83,65 %	81,35 %
UB				
Facultat de Belles Arts				
Taxa de rendiment	90,98 %	90,94 %	90,80 %	92,02 %
Taxa d'eficiència	98,40 %	98,98 %	96,59 %	97,46 %
Taxa de rendiment el primer curs	87,26 %	83,86 %	87,90 %	90,48 %
UPF				
Elisava, Escola Universitària de Disseny i Enginyeria				
Taxa de rendiment	93,87 %	93,52 %	92,72 %	92,69 %
Taxa d'eficiència	99,73 %	99,11 %	97,41 %	97,20 %
Taxa de rendiment el primer curs	90,44 %	90,61 %	87,99 %	86,86 %
URL				
Escola Superior de Disseny ESDi				
Taxa de rendiment	86,27 %	--	89,20 %	87,73 %
Taxa d'eficiència	98,26 %	98,10 %	96,60 %	95,45 %
Taxa de rendiment el primer curs	80,91 %	88,92 %	87,13 %	82,10 %

Taxa d'abandonament

Les expectatives també s'apunten com una causa de l'abandonament el primer curs. Cal assenyalar que l'Escola Massana i la Facultat de Belles Arts són les que presenten unes taxes d'abandonament el primer curs més elevades, tot i que s'han anat reduint com les altres, tal com s'aprecia en els informes de seguiment.

Taula 9. Taxa d'abandonament el primer curs (2012-2014)

	Abandonament el primer curs		
	2012	2013	2014
EINA	11,00 %	16,67 %	11,88 %
Escola Massana	17,04 %	25,29 %	21,88 %
Facultat de Belles Arts (UB)	18,97 %	26,79 %	21,82 %
Elisava	13,39 %	12,88 %	12,77 %
ESDi	31,73 %	34,91 %	10,45 %

Font: UNEIX (no es tenen dades d'abandonament el primer curs a partir del 2015)

Taxa d'ocupació

Les dades obtingudes en l'enquesta per a l'estudi de la inserció laboral dels titulats i titulades de grau que trianualment fa AQU Catalunya són únicament de quatre centres: EINA, Facultat de Belles Arts, BAU i Elisava. El percentatge de persones graduades ocupades es pot considerar òptim, ja que oscil·la entre el 83,33 i el 100 %. No obstant això, el percentatge de persones graduades que fan funcions universitàries o específiques de la seva titulació és inferior i està per sota del 57 %.

Taula 10. Inserció laboral dels graduats i graduades (enquesta 2017)

		N	% repetir estudis	% repetir univ.	% inserció	% funcions esp. Titulació	% funcions universitàries
UAB							
EINA, Centre Universitari de Disseny i Art							
1030201	Disseny	74	67,57 %	51,35 %	89,19 %	45,95 %	39,19 %
UB							
Facultat de Belles Arts							
1030201	Disseny	7	57,14 %	71,43 %	100,00 %	57,14 %	42,86 %
UPF							
Elisava, Escola Superior de Disseny							
1030201	Disseny	120	76,67 %	61,67 %	83,33 %	46,67 %	41,67 %
UVic-UCC							
BAU, Centre Universitari de Disseny							
1030201	Disseny	42	73,81 %	64,29 %	90,48 %	54,76 %	23,81 %
Total general		243	72,84 %	59,26 %	86,83 %	48,15 %	37,86 %

5. PRINCIPALS RESULTATS DE SATISFACCIÓ I OCUPACIÓ

Satisfacció i ocupació

Principals resultats d'ocupació

Les xifres dels informes d'inserció laboral l'any 2017 referents als estudis de grau de Disseny a Catalunya s'han extret de les dades obtingudes en els quatre centres següents: EINA, Centre Universitari de Disseny i Art, pertanyent a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB); Elisava, Escola Universitària de Disseny i Enginyeria de Barcelona, pertanyent a la Universitat Pompeu Fabra (UPF); Facultat de Belles Arts, pertanyent a la Universitat de Barcelona (UB), i BAU, Centre Universitari de Disseny, pertanyent a la Universitat de Vic (UVic-UCC).

Pel que fa a la mostra presa per a l'obtenció de dades, és important assenyalar la disparitat en el nombre de persones enquestades, atès que en alguns centres la xifra arriba a les 120 persones i en d'altres únicament es va fer a set persones, un nombre poc representatiu tenint en compte la xifra d'alumnat matriculat. Seria interessant fer aquesta mateixa comparativa amb un percentatge d'alumnat similar en tots els centres, a fi de visibilitzar el màxim nombre possible de casos i variables.

En analitzar les dades referents a l'alumnat amb ocupació, sobresurt el seu alt percentatge, el 86,83 % del total general, obtingut a partir dels quatre centres enquestats. Tanmateix, cal comparar aquestes dades amb la fracció de l'alumnat que fa funcions específiques de la titulació cursada; en aquest cas, la xifra disminueix fins al 48,15 %. El mateix passa amb les dades referents a l'ús de l'alumnat que fa funcions universitàries. En aquest cas, la xifra es veu reduïda dràsticament fins al 37,86 %.

Aquestes xifres varien en funció dels centres, tot i que presenten similituds entre si. El nombre total d'alumnat ocupat era d'entre el 80 % i el 100 %. En el cas de funcions específiques de la titulació, la xifra disminuïa fins a un percentatge d'entre 45 i el 57 % i, en el cas de funcions universitàries, se situava en una forquilla d'entre el 20 i el 42 %.

Satisfacció amb els estudis

Les dades de l'enquesta de satisfacció recollides el 2016 mostren els resultats de dos centres: Facultat de Belles Arts (UB) i BAU, Centre Universitari de Disseny (UVic-UCC).

Aquests indicadors van ser recollits a partir de les enquestes realitzades a una quarta part de l'estudiantat en el cas de la Facultat de Belles Arts i a un terç de l'estudiantat en el cas de la BAU. Es tracta d'una mostra una mica baixa, encara que representativa, en funció del total de les places cobertes l'any 2016 i, per tant, del nombre d'estudiants que van cursar

Informe d'avaluació transversal de Disseny. Anàlisi dels resultats de les avaluacions

ensenyaments de disseny en ambdós centres. Aquestes xifres mostren certes coincidències dins dels mateixos centres, sense puntes significatives o disparitats evidents.

En una escala de satisfacció del 0 al 10, la major part de les valoracions no superen el 6 i moltes estan a prop del 4. Pel que fa a la satisfacció amb la docència, a la Facultat de Belles Arts s'obté un resultat de 4,13, mentre que a la BAU la qualificació obtinguda és de 6. La valoració de la satisfacció amb les competències és de 5,17 a la Facultat de Belles Arts i de 6,53 a la BAU. Les dades que reflecteixen la satisfacció amb el treball final de grau (TFG) mostren resultats similars als anteriors, que en el cas de la Facultat de Belles Arts puntuen amb un 4,69 i en el cas de la BAU amb un 6,25 (taula 11).

En les dades que fan referència a la satisfacció global amb la titulació, les xifres baixen lleugerament, i s'arriba al 4,02 a la Facultat de Belles Arts i al 5,74 a la BAU l'any 2016.

Taula 11. Satisfacció dels graduats i graduades (enquesta 2016)

		Població	Mostra	% resposta	% error mostral	Satisfacció amb la docència	Satisfacció amb les competències	Satisfacció amb el TFG	Satisfacció amb la titulació
Universitat de Barcelona									
Facultat de Belles Arts									
2502509	Disseny	80	24	30,00 %	16,84 %	4,13	5,17	4,69	4,02
Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya									
BAU, Centre Universitari de Disseny									
2501084	Disseny	60	22	36,67 %	16,76 %	6,00	6,53	6,25	5,74

A la taula 10 s'observa que el percentatge total general de l'alumnat que repetiria els seus estudis de grau de Disseny és del 72,84 %; destaca el resultat obtingut a la Facultat de Belles Arts, ja que es tracta un percentatge una mica inferior (57,14 %).

En canvi, en l'aspecte de si l'alumnat repetiria els seus estudis a la mateixa universitat, les xifres s'inverteixen: la Facultat de Belles Arts obté el 71,43 %, mentre que el percentatge total general únicament arriba al 59,26 %.

La resta dels centres mantenen uns percentatges una mica més estables. EINA obté un 67,57 % en la intenció de repetir estudis de disseny, davant del 51,35 % en intenció de repetir universitat. Elisava obté el percentatge més alt en la intenció de repetir estudis (76,67 %) i una xifra una mica més baixa en la de repetir universitat (61,67 %). Finalment, les dades recollides a la BAU mostren que el 73,81 % de les persones graduades repetirien els seus estudis de Disseny i el 64,29 % els repetiria a la mateixa universitat.

6. CARACTERÍSTIQUES DEL PROFESSORAT

Tres són els perfils docents que podem trobar a la universitat pública.

En primer lloc, tenim el docent que, estant contractat a la universitat, va veure l'opció de desenvolupar la seva carrera docent i investigadora en el camp del disseny, per la seva afinitat amb la matèria que impartia. Dues grans onades de docents d'aquestes característiques es van donar, primer, a les facultats de belles arts que van implantar l'especialitat de Disseny i, posteriorment, a les diferents àrees d'expressió gràfica, projectes o oficina tècnica de les escoles d'enginyeria.

Aquest tipus de docent va ser el que va aconseguir la titularitat d'universitat a la dècada dels anys noranta i la càtedra a la dècada següent. Els qui van iniciar activitats de recerca simultàniament a la docència van aconseguir els primers trams de recerca, que avui dia s'han convertit en el reconeixement de l'activitat investigadora del docent i, per tant, de la seva categoria.

El segon perfil és la figura de professor/a associat, que compatibilitza l'activitat professional amb la docència universitària i que va ser contractat per a alguna de les carreres universitàries esmentades, bé en belles arts o bé en alguna de les enginyeries. Tot i tenir dedicacions parcials, alguns professors/es associats aconsegueixen obtenir el seu doctorat i passen per la figura de contractat a temps complet abans d'obtenir la titularitat.

Actualment, els associats que vulguin promocionar poden optar a la figura de professor/a titular d'universitat i a la figura de professor/a contractat doctor, figura laboral de nivell equivalent a la de professor/a titular, sempre que hagin obtingut el doctorat i l'acreditació preceptiva per a cada figura, i poden promocionar depenent de la capacitat i la política de contractació de la seva universitat.

Els qui han obtingut recentment la titularitat es diferencien del primer grup en el fet que, mentre que els primers van optar a aquestes titulacions com a oportunitat de promoció des d'uns perfils de professor/a de belles arts o d'enginyeria, els segons van ser contractats ja com a professionals del disseny i han desenvolupat les seves carreres docents amb una vocació més orientada des del coneixement de la professió, i en el seu perfil la qualitat professional i la recerca relacionada amb la seva docència hi han tingut un pes més determinant.

El tercer perfil és el de professor/a associat a temps parcial, que contribueix amb la seva experiència professional al desenvolupament d'assignatures fonamentalment tècniques i projectuals. Aquest tipus de docent contractat continua exercint la seva professió i no acostuma a aspirar a doctorar-se, per la qual cosa no pot accedir a cap tipus de promoció. Sol ser un col·lectiu que aporta molta qualitat professional a qualsevol carrera, però, comprensiblement, no s'implica en la gestió de la docència.

La conseqüència més immediata d'aquesta estructura de personal docent i investigador en el context de la universitat pública és que, ara per ara, no hi ha un lideratge clar en els centres ni un ideari que identifiqui o diferenciï una escola d'una altra. S'evidencien grups de

professors/es que estan involucrats en la professió, en diferents sectors, amb presència en fires i exposicions, a més d'assistir a congressos o publicar articles en revistes.

Com a contrapartida, el professor/a universitari pot liderar totes les iniciatives que consideri importants per al desenvolupament de la docència i la recerca, com l'organització de jornades, exposicions, viatges d'estudis, projectes en col·laboració amb empreses, etc.

Aquests grups, com que tenen més activitat en l'entorn socioeconòmic, són els que compten amb més visibilitat dins i fora de la universitat, de manera que són els que proporcionen la imatge professional i investigadora als centres i a les universitats.

Els perfils de professorat a la universitat pública es divideixen en dos grups ben diferenciats pel tipus d'accés a les places. El primer grup és el dels funcionaris/àries, que hi accedeixen per oposició després d'haver obtingut l'acreditació i en funció de la provisió de la plaça per la universitat. En aquest grup es troben, en primer lloc, els catedràtics/àtiques, les funcions dels quals són coordinar els continguts i les pràctiques de grups d'assignatures o unitats docents i dirigir els projectes de recerca. I tenen preferència per ocupar càrrecs de gestió acadèmica (tribunals, comissions, direcció departamental, etc.). En segon lloc, hi ha els titulars d'universitat, que tenen com a missió dirigir l'assignatura de la qual són titulars en els seus continguts i pràctiques, de manera coordinada amb el catedràtic de la matèria. En cas que no hi hagi plaça de catedràtic, el titular pot fer les funcions de coordinació de diverses assignatures.

El segon grup de professorat és el del personal laboral contractat per les universitats. Dins d'aquest grup hi ha dos subgrups diferenciats pel tipus de contracte laboral: els indefinits i els temporals. Mentre que el contracte de professor/a contractat doctor i el de professor/a col·laborador són contractes indefinits i amb dedicació exclusiva, el de professor/a ajudant doctor és només per quatre anys com a màxim, i el de professor/a associat és a temps parcial, que es renova anualment dues vegades.

Igual que el professor/a contractat doctor, el professor/a col·laborador ha hagut d'obtenir el doctorat i l'acreditació prèvia per optar a la contractació indefinida a temps complet. En tots dos casos, s'hi accedeix per un concurs de mèrits públic.

El professor/a ajudant doctor és contractat a temps complet. Accedeix per concurs de mèrits, ha de ser doctor i estar acreditat per a aquesta figura. Els professors/es associats sempre són contractats a temps parcial, amb un contracte que va des de dues hores setmanals fins a un màxim de dedicació docent de sis hores setmanals i sis hores de tutories. Els professors/es associats es contracten a través de concurs de mèrits públic, en el qual es valora bàsicament l'expedient acadèmic, l'experiència professional i l'experiència docent.

Tal com està la situació actual a la universitat pública, no es pot garantir la carrera universitària a un professor/a associat, però sol tenir l'opció de simultaniejar la seva docència amb la realització del doctorat per, immediatament després, i havent fet activitats de gestió acadèmica o de recerca, sol·licitar l'acreditació per a professor/a col·laborador, professor/a ajudant doctor, professor/a contractat doctor o professor/a titular. En el camp

de la docència en disseny, en què la contribució del professional és principalment a través de la figura de professor/a associat a temps parcial, l'activitat professional pot ser valorada en la seva acreditació com a recerca aplicada i ser inclosa com a resultat de l'activitat particular en exposicions, revistes, catàlegs o altres publicacions de cert prestigi.

Anàlisi del professorat a partir dels informes d'acreditació

Característiques del professorat en els ensenyaments universitaris de grau de Disseny a Catalunya

L'aprenentatge del disseny és eminentment pràctic. Ha estat classificat dins de les disciplines de «creació i creativitat» per l'informe europeu *European sectoral Qualifications Framework for the Creative and Performing Disciplines* (Amsterdam, abril del 2012). Això fa que un alt percentatge dels crèdits estiguin vinculats a assignatures projectuals, que impliquen, a més, una aula o espai específic on el professor/a ha de desenvolupar l'ensenyament. Igualment, implica una tipologia de professorat molt específica. Comparant els plans d'estudis dels diversos centres que imparteixen graus de Disseny, es pot corroborar aquesta asseveració, i moltes vegades la mateixa nomenclatura de les matèries i les assignatures dels plans d'estudis ja ens ho revela (per exemple, projectes o tints i acabats —a l'ESDi—, taller de dibuix artístic o taller de creativitat —a la BAU—, fonaments del projecte o laboratori digital —a Elisava—).

Per aquesta raó, en algunes de les assignatures, el professorat, com a transmissor dels coneixements que atorgaran les competències necessàries a l'alumnat, ha de tenir un perfil molt experimental. Aquest perfil el podem trobar en aquells professionals en actiu que tenen vocació docent, encara que és cert que un percentatge dels crèdits necessaris impliquen competències més «acadèmiques» que s'adeqüin a metodologies de recerca que històricament han estat vinculades a l'àmbit universitari. És a dir, la diferència que caracteritza els ensenyaments universitaris de disseny davant dels preuniversitaris podria raure en la necessitat d'una conceptualització dels projectes, contextualitzant-los teòricament en la societat actual, i per a això calen professors/es versats en les metodologies pròpies de la recerca que s'aplicaran.

Aquesta realitat manifesta una idiosincràsia pròpia de la disciplina del disseny, no aliena a altres matèries afins, que la caracteritza com un ensenyament que requereix una gran interdisciplinarietat, un aspecte que també es veu reflectit en el perfil dels professors/es que imparteixen classes en els graus de Disseny. Les procedències acadèmiques d'aquests professors/es van des de carreres més tècniques fins a carreres més humanistes, passant per l'àmbit de les ciències socials.

En aquest sentit, l'escassetat de doctorats específics de Disseny augmenta la dificultat d'incorporar doctors en el grau. S'han arribat a fer jornades acadèmiques i congressos internacionals sobre com es pot plantejar un doctorat de Disseny, donada la curta tradició d'aquest àmbit en la recerca universitària, en comparació d'altres estudis de llargues i centenàries tradicions acadèmiques. Una altra qüestió simptomàtica de la complexitat del

problema és la varietat d'enfocaments i plantejaments en els programes de doctorat de Disseny, quan n'hi ha. Clarament, s'evidencia la interdisciplinarietat intrínseca que planteja el mateix disseny, com també tots els factors interns i externs que condicionen la pràctica del disseny i, per descomptat, el seu estudi i recerca. Aquests factors oscil·len entre qüestions socials, econòmiques, polítiques, estètiques, culturals o el context geogràfic.

Panorama actual del claustre de professorat en escoles universitàries privades de disseny a Catalunya

A Catalunya hi ha diverses escoles privades de llarga tradició, que imparteixen ensenyaments universitaris de disseny (ESDi, BAU, Elisava, EINA). Totes aquestes escoles presenten certes similituds en la composició del seu claustre de professorat. Majoritàriament, compten amb un percentatge elevat de professorat extern, que equivaldria a la figura de professor/a associat a la universitat pública. Amb independència de la relació contractual que cadascuna estableixi amb el professorat extern, la seva estructura empresarial permet una flexibilitat més gran en la configuració de la seva plantilla de professors/es que en el cas de la universitat pública. En canvi, el desenvolupament de la carrera universitària no es produeix de la mateixa manera que a la pública, ja que a la privada els indicadors de qualitat del professorat es regeixen per pautes més empresarials.

Aquestes escoles tenen també un grup de professors/es contractats a temps complet, que, a més d'assumir certes càrregues docents, compaginen la seva tasca a les aules amb la gestió i la coordinació acadèmica en més mesura que els contractats per la universitat pública. Els perfils d'aquests professors/es s'acosten més als del professorat de la universitat pública, ja que han de complir els requisits ministerials de formació, acreditacions, recerca, qualitat docent, etc., encara que alguns d'aquests requisits no són exigibles per a la seva contractació, com és el cas dels trams de docència. D'altra banda, i a diferència del que passa a la universitat pública, la distribució i la disponibilitat d'hores de treball es quantifiquen de manera diferent.

Perfils doctor / no doctor

La Llei d'universitats de Catalunya (LUC) exigeix que un grau compti amb un 50 % de professors/es doctors per impartir-lo, dels quals el 60 %, a més, han d'estar acreditats. Aquesta norma comporta multitud de problemes en el seu compliment per part dels centres privats d'ensenyament universitari de disseny a Catalunya. La manca d'una tradició acadèmica consolidada en l'àmbit del disseny, com sí que existeix en altres camps, com la medicina, l'advocacia o la història, fa que siguin molt escasses les vocacions acadèmiques en aquells estudiants que es graduen en Disseny.

És també, com s'ha indicat, un ensenyament molt proper al món professional, de manera que el perfil de les persones graduades es mostra poc procliu a la carrera acadèmica a través d'un doctorat, cosa que fa que hi hagi pocs programes de doctorat de Disseny, alguns dels quals, a més, són molt teòrics. Tot això conforma un panorama complex per a aquells

escassos graduats en Disseny que es puguin plantejar seguir una formació de tercer grau i, quan així passa, opten per un màster o postgrau, que gairebé sempre té un caràcter professionalitzador molt marcat.

Per comprovar aquesta realitat, només cal veure l'oferta de màsters i postgraus en aquests centres privats, dels quals només una mínima part són oficials. En la majoria, es busca una altra finalitat més d'acord amb el sector laboral. Alguns exemples d'aquests últims són els següents:

- Màster en Disseny d'Interfícies i Experiència d'Usuari – UI/UX Design (ESDi)
- Màster en Assessoria d'Estilisme, Imatge i Comunicació (ESDi)
- Màster en Infografia i Visualització de Dades (BAU)
- Màster en Disseny d'Espais Comercials i 'Retail' (BAU)
- Màster en Disseny i Desenvolupament de Producte (Elisava)
- Master in Design through New Materials (Elisava)

Fins i tot màsters oficials com el de Comissariat d'Art Digital (ESDi) o el recent màster universitari en Investigació i Experimentació en Disseny (BAU) es presenten com a estudis amb orientació professionalitzadora, encara que al mateix temps proporcionen crèdits per poder cursar un programa de doctorat.

En aquest sentit, es pot veure que el professor/a doctor acostuma a tenir un perfil de doctor en àmbits afins al disseny (belles arts, arquitectura, història de l'art...), mentre que els altres professors/es que formen el claustre de professorat són graduats en Disseny i no tenen el títol de doctor. Els centres de disseny privats intenten sempre mantenir l'equilibri entre els percentatges d'una tipologia i una altra de professorat, ja que ambdues són necessàries per impartir els estudis. I encara que la balança s'hauria de decantar cap al costat dels professors/es més professionals, que mostren amb els seus ensenyaments una visió del disseny actual, no es pot prescindir de la transmissió de coneixements que fan els professors/es doctors, que tenen a la seva mà el fet de poder desenvolupar una estructura de recerca acadèmica aplicable a l'àmbit industrial i empresarial.

Professors/es per categories

Els centres de disseny privats presenten un règim de professorat diferent del que hi ha a la universitat pública. Bàsicament, es pot parlar de professors/es contractats (de manera parcial o completa) i de col·laboradors/es docents (independentment de la seva vinculació laboral al centre). El percentatge d'hores de docència impartides pel professorat contractat i doctor és considerablement menor que les impartides pel professorat «col·laborador», que procedeix sempre de l'àmbit professional.

Aquests centres privats no tenen categories de professorat assimilables a la universitat pública, més enllà d'una nomenclatura que es pot assemblar, i segueixen les pautes el

conveni col·lectiu de centres d'ensenyament universitari privat. En aquest conveni trobem les categories de professorat següents:

■ **Subgrup 1r. Personal docent investigador**

Les seves categories poden ser, a tall enunciatiu, les següents:

a) Professor/a ordinari o catedràtic. És qui, havent complert els requisits exigits pels estatuts o els reglaments del centre i per la legislació vigent, exerceix funcions docents, de recerca i direcció d'estudis de la seva especialitat, desenvolupa els programes segons l'orientació del centre i assumeix la tutoria dels alumnes i la coordinació dels estudis, d'acord amb les directrius assenyalades pel centre.

b) Professor/a agregat titular. És qui, havent complert els requisits exigits pels estatuts o els reglaments del centre i per la legislació vigent, porta a terme la docència i la recerca d'una disciplina especialitzada i col·labora amb el professor/a ordinari o catedràtic en les tasques que li assignin els respectius centres o departaments.

c) Professor/a adjunt. És qui, havent complert els requisits exigits pels estatuts o els reglaments del centre i per la legislació vigent, exerceix les funcions docents i de recerca que li assigni la direcció del centre, col·labora amb els professors/es ordinaris o catedràtics i els agregats o titulars, els ajuda, els substitueix en les seves absències i pot exercir l'ensenyament que se li confiï sota les directrius i les orientacions de la direcció del centre o del departament o d'algun professor/a de categoria superior.

d) Professor/a contractat doctor. És qui, tenint les condicions exigides pels estatuts o els reglaments del centre i per la legislació vigent, és contractat, entre doctors/es, per al desenvolupament de tasques de docència i de recerca.

e) Professor/a col·laborador llicenciat o graduat. És qui, tenint les condicions exigides pels estatuts o els reglaments del centre i per la legislació vigent, és contractat, entre llicenciats/des, enginyers/es o arquitectes, per al desenvolupament de tasques de docència.

f) Professor/a ajudant doctor. És qui, tenint les condicions exigides pels estatuts o els reglaments del centre i per la legislació vigent, és contractat, entre doctors/es, per al desenvolupament de tasques de docència i de recerca per un màxim de quatre anys improrrogables.

g) Professor/a auxiliar o ajudant. És qui, estant com a mínim en possessió del títol de llicenciat, enginyer o arquitecte, és contractat per col·laborar en les tasques científiques de centre i es pot encarregar interinament de l'ensenyament d'alguna assignatura o d'una part d'aquesta assignatura.

h) Professor/a associat. És contractat entre especialistes de competència reconeguda que acreditin que exerceixen la seva activitat professional fora de la universitat. Els contractes són a temps parcial i amb caràcter temporal.

■ **Subgrup 2n. Personal investigador**

Pot comprendre, a tall enunciatiu, les categories següents:

a) Investigador/a. És el doctor/a amb experiència que, aïlladament o en col·laboració amb els professors/es, porta a terme amb la màxima responsabilitat treballs i projectes de recerca, dirigint-los com a investigador principal i assumint la direcció del personal col·laborador i auxiliar necessari.

b) Investigador/a col·laborador. És el doctor/a que, sense assumir la direcció o la responsabilitat plena o parcial en els diferents projectes de recerca, col·labora amb els professors/es o investigadors/es en la realització d'aquests projectes.

c) Ajudant de recerca. És el graduat/da o llicenciat/da que s'inicia en la recerca i col·labora amb els professors/es, els investigadors/es o altres col·laboradors/es en les tasques de recerca pròpies dels diferents projectes.

■ **Subgrup 3r. Professorat d'ensenyaments no oficials**

És la persona encarregada d'impartir majoritàriament els ensenyaments conduents a l'obtenció de títols o diplomes que no tenen la consideració de títols oficials amb validesa a tot el territori nacional. Les seves categories, a tall enunciatiu, poden ser:

a) Professor/a contractat doctor. És qui, tenint les condicions exigides pels estatuts o els reglaments del centre i per la legislació vigent, és contractat, entre doctors/es, per al desenvolupament de tasques de docència i de recerca.

b) Professor/a col·laborador llicenciat o graduat. És qui, tenint les condicions exigides pels estatuts o els reglaments del centre i per la legislació vigent, és contractat, entre llicenciats/des, enginyers/es o arquitectes, per al desenvolupament de tasques de docència.

c) Professor/a col·laborador diplomad. És qui, tenint les condicions exigides pels estatuts o els reglaments del centre i per la legislació vigent, és contractat, entre diplomats/des, per al desenvolupament de tasques de docència.

d) Professor/a auxiliar o ajudant. És qui, estant com a mínim en possessió del títol de llicenciat/da, enginyer/a, arquitecte/a, enginyer/a tècnic, arquitecte/a tècnic o diplomad/da, ha estat contractat per col·laborar en les tasques científiques del centre, i es pot encarregar interinament de l'ensenyament d'alguna assignatura o d'una part d'aquesta assignatura.

e) Professor/a associat. És contractat entre especialistes de competència reconeguda que acreditin que exerceixen la seva activitat professional fora de la universitat. Els contractes són a temps parcial i amb caràcter temporal.

■ **Subgrup 4t. Professors/es emèrits, visitants i convidats**

a) Professor/a emèrit. Es nomena, amb caràcter temporal, d'acord amb les condicions exigides pels estatuts o els reglaments del centre, entre els professors/es que s'hagin jubilat i hagin prestat serveis destacats a la universitat.

b) Professor/a visitant i convidat. Pot ser contractat, temporalment, entre professors/es i investigadors/es de prestigi reconegut, procedent d'altres universitats i centres de recerca, tant espanyols com estrangers.

Per les característiques especials dels centres d'educació universitària i de recerca, els càrrecs de govern al capdavant del rectorat, el vicerectorat, la secretaria general, el deganat, el vicedeganat, la direcció, la subdirecció, la direcció d'un institut de recerca, la direcció d'estudis, el cap d'estudis, el director de departament i la secretaria no es consideren categories professionals, sinó càrrecs temporals, i els titulars són nomenats i cessen en l'exercici de les seves funcions de conformitat amb el que estableixen els estatuts o reglaments dels centres respectius.

En els centres en què la direcció de departament es considera una categoria professional, es respecten els seus drets adquirits.

Tot i que les universitats privades tenen un règim similar al de les públiques, als centres privats adscrits a les universitats privades els processos de selecció i promoció són lleugerament diferents. Els centres privats catalans que imparteixen el grau de Disseny són, en tots els casos, centres adscrits (Massana, ESDi, Elisava, BAU i EINA). En aquest sentit, és simptomàtic el fet que les pàgines web d'aquests centres evidencien la condició de doctor o acreditat dels seus professors/es, però no reflecteixen la seva categoria docent. No obstant això, tot i que les universitats públiques sembla que fan més èmfasi en la categoria docent de professor que en la seva condició de doctor o acreditat, el doctorat i l'acreditació del professorat és una cosa que es considera en la seva contractació de la mateixa manera que en els centres privats. Igual que en els centres privats, els professors/es associats de la universitat pública, tots ells professionals i amb contractes temporals, són majoria i molts no són doctors ni estan acreditats.

Dedicació del professorat

Pel que fa a les dedicacions docents del professorat a les universitats públiques, es pot diferenciar entre les dedicacions a temps complet i les dedicacions a temps parcial. El professor/a a temps complet té, per regla general, 24 crèdits ECTS, 240 hores anuals de docència, 180 hores anuals de tutoria, 240 hores anuals de recerca i la resta de gestió. Els professors/es associats ho són tots a temps parcial, sigui de 180 ECTS (180 hores de docència anuals, 180 de tutories i cap de recerca ni de gestió), de 150 ECTS, de 120 ECTS o de 90 ECTS. Això vol dir sis, cinc, quatre i tres hores setmanals de docència, respectivament, en les 30 setmanes de classe.

Taula 12. Dades de professorat disponibles dels graus de Disseny

		Nre. total HIDA	% hores doctor	% hores no doctor	Altres	Associat	Lectors	Permanents (CC, CU, CEU, TU, agregat)	Permanents (TEU + col·laboradors)
UB									
Facultat de Belles Arts									
2502509	Disseny	4.114,15	70,19 %	29,19 %	25,52 %	1.991,41	320,66	1.642,65	133,91
Total general		4.114,15	70,19 %	29,19 %	25,52 %	1.991,41	320,66	1.642,65	133,91

En tots dos casos, quan es produeix una saturació d'hores de classe o tutories, és més difícil compatibilitzar-ho amb la realització d'activitats o projectes de recerca. Per aquesta raó, moltes universitats redueixen la càrrega docent de professorat a temps complet en funció de la producció de recerca. En qualsevol cas, això depèn de la disponibilitat del professor/a i el seu compromís amb la carrera docent i investigadora.

CONCLUSIONS PRINCIPALS

7. FORTALESES

- El disseny és una formació versàtil, la transversalitat de la qual té molt de pes en la societat empresarial actual. El disseny reflecteix la societat en què es troba, incorporant innovacions materials i tecnològiques i projectant, per satisfer, així, les necessitats de la societat contemporània, de manera que aquests estudis universitaris de grau de Disseny representen una interessant perspectiva d'inserció en l'àmbit laboral.
- El disseny és una disciplina que planteja metodologies de treball que ajuden en tasques de gestió de l'organització, tant en les dimensions més socials com en les de gestió, i cada vegada més empreses i indústries en són conscients.
- La innovació industrial i empresarial requereix un bon disseny de producte o servei que potenciï el seu creixement i competitivitat. En aquest sentit, també les empreses estan visualitzant aquesta realitat i estan incorporant dissenyadors a les seves plantilles o projectes.
- Pel que fa a la recerca en disseny, aquest és un camp que permet establir convenis i aliances amb la indústria per poder dur a terme projectes de recerca aplicada. Així mateix, el disseny és una disciplina que s'adequa perfectament als programes de doctorat relacionats amb la indústria i contribueix, d'aquesta manera, al desenvolupament industrial de país.
- El disseny és una disciplina que permet establir estratègies en un nou context de sostenibilitat empresarial i fa un paper important en el desenvolupament d'accions en l'economia circular. És més, com a disciplina inclou, des de fa anys, l'ecodisseny, àmbit en el qual han treballat dissenyadors de totes les branques del disseny, des del disseny de moda fins al de producte.
- Encara que sempre queden aspectes per continuar perfeccionant, els informes de visita d'acreditació reflecteixen la percepció dels grups d'interès que valoren especialment el contacte dels centres amb el món professional, la diversitat de les modalitats de pràctiques i el valor afegit que això suposa per a la formació dels estudiants. Per tant, cal destacar la capacitat dels centres per aprofitar les oportunitats de l'entorn de Barcelona i del territori català i el seu teixit professional en l'àmbit del disseny.

8. ÀREES DE MILLORA

- Tenint en compte el continu canvi en la disciplina professional, hi ha una excessiva rigidesa en la conformació dels graus de Disseny, deguda a una burocratització excessiva a l'hora de proposar i implantar canvis en els plans d'estudis.

- S'evidencia una manca de consens entre els graus de Disseny dels centres analitzats, que provoca la disparitat entre els diferents plans d'estudis.
- Tots els centres de formació i les organitzacions de sector han de fer un esforç en la promoció i la divulgació de la necessitat del bon disseny en la societat actual. Com a ciutadans, tots podríem definir més o menys què implica exercir un grau en dret, per exemple, i no tots, en canvi, sabríem què significa ser dissenyador.
- La multidimensionalitat del disseny projecta una imatge atomitzada que dificulta crear una forta estructura acadèmica del disseny com a disciplina.

9. PROPOSTES DE MILLORA COMUNES

- Tot i que en alguns centres encara és susceptible de millora, les primeres acreditacions d'aquests títols han fet visibles els esforços dels centres per millorar, estandarditzar i fer operatiu el SGIQ i, així, sistematitzar l'obtenció i la publicació d'indicadors. En aquest sentit, unes sèries de dades més completes permetran, en el futur, constatar si es consoliden algunes tendències que s'han apuntat en aquest informe pel que fa a l'accés, la satisfacció i l'ocupació.
- En un futur no tan llunyà, és possible que les noves dimensions de la formació en Disseny, que s'han esmentat com a emergents a l'apartat conceptual de l'informe, portin a repensar el mapa d'especialitats que avui ofereixen les titulacions, i a afegir nous epígrafs a les especialitats més habituals com ara el disseny gràfic o el disseny de producte.

10. PROSPECTIVES DE FUTUR

És molt important implementar mecanismes perquè la generació de coneixement a partir del disseny no es relegui a l'àmbit universitari, sinó que es promogui la creació de vasos comunicants entre la universitat i el món professional.

Si bé la trajectòria de la professió del disseny no ha portat a l'aparició d'un únic col·legi professional reconegut —com és el model de les professions regulades a l'Estat—, cal destacar els esforços de professionals i empreses per generar diferents xarxes. A l'entorn català podem trobar el Barcelona Design Center (BCD), l'Associació de Dissenyadors Professionals (ADP) i el Foment de les Arts i del Disseny (FAD), entre altres entitats.

En aquest sentit, és interessant valorar el treball de les associacions de dissenyadors, com el FAD, que és l'associació de professionals i empreses vinculades al disseny més important de l'Estat. En els seus estatuts llegim que un dels seus objectius és «crear un marc de debat i reflexió» per «contribuir a l'enfortiment de la relació entre els organismes generadors de coneixement i les empreses i proporcionar serveis de suport a la innovació empresarial». I afegeixen: «Treballem junts per intercanviar coneixements i oferir solucions als reptes de la nostra societat».

Fixem-nos en algunes de les activitats que organitza el FAD, com ara «Assaig general», un acte festiu i participatiu que promou repensar l'entorn, els productes i els diferents aspectes de la nostra societat. «Assaig general» és l'esdeveniment més important que el FAD promou dins de la Barcelona Design Week i s'activa amb la participació de totes les associacions del FAD (A-FAD, ADG-FAD, ADI-FAD, ARQUIN-FAD i MODA-FAD). En definitiva, busca maneres innovadores d'entendre el disseny, tot promovent la participació ciutadana. Detectem que els objectius que promou aquesta associació de professionals encaixen amb moltes de les capacitats que adquireixen a la universitat els futurs professionals —entre d'altres, la capacitat d'observar la realitat amb visió crítica per visualitzar solucions—, a més de crear un fòrum entre professionals i universitaris també per compartir coneixement.

Entendre el disseny com un mitjà per generar coneixement és un dels principis dels estudis de disseny a la universitat, però hauríem de trobar mecanismes perquè aquest valor no s'aprecii únicament en aquest àmbit.

Les associacions professionals de dissenyadors adquireixen també valor en la mesura que promouen aquest factor, però, a més, han de buscar mecanismes per donar suport als dissenyadors emprenedors que proposen projectes, amb encàrrec o sense, com a embrions del que és en essència aquesta disciplina.

Finalment, sense perdre de vista tot el que ja s'ha exposat, cal insistir que, si bé la capacitat de les titulacions de disseny per atreure estudiants amb diversos perfils formatius previs és meritòria, es fa necessari persistir en la consolidació d'estratègies d'anivellament en els primers cursos, amb la finalitat d'assegurar que tots els estudiants assoleixen les competències bàsiques al final del grau.

COMITÈ D'EXPERTS

- Agustín Martín (Universitat Complutense de Madrid)
- Gabriel Songel (Universitat Politècnica de València)
- Gloria Fernández (Escola Superior de Disseny ESDi, Universitat Ramon Llull)
- Albert Gili (membre de la Comissió Específica d'Avaluació d'Arts i Humanitats, AQU Catalunya)
- Lara Ordóñez (Universitat Politècnica de València)
- David Torrents (AQU Catalunya)
- Esther Adot (AQU Catalunya)

Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya

Març de 2021 · AQU-34-2021

Web: www.aqu.cat · Twitter: [@aqucatalunya](https://twitter.com/aqucatalunya)